

HORTICULTURA I CIUTAT

Camp d'assaig de varietats d'enciam en zona periurbana (Agròpolis, Viladecans). Foto: Fundació Miquel Agustí.

El 1912 es crea l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona (ESAB), amb la pretensió d'aportar coneixement al món agrícola i fer avançar l'agricultura i la ramaderia del camp català, d'acord amb les necessitats de la societat de començament de segle. Va ser una escola concebuda a imatge de les escoles d'arquitectura i enginyeries del moment, i amb l'esperit de

formar professionals, però també amb la voluntat de desenvolupar tecnologia. Aquella Escola, nascuda al cor de l'Eixample de Barcelona, al carrer Urgell, i que posteriorment es complementà amb les instal·lacions a Torre Marimon (Caldes de Montbui), passà per diferents administracions fins al 2004 en que s'integra a la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC). Des del 2005

disposa d'instal·lacions noves al Parc Mediterrani de Tecnologia (Castelldefels) i a Viladecans, on gestiona la finca experimental d'Agròpolis.

L'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària de Lleida, actualment, juntament amb la resta d'Universitats catalanes, acull diversos graus i màsters de l'àmbit agroalimentari. L'Escola de

Lleida data de 1972, i la seva creació va fer que en aquella època, en plena expansió d'una agricultura intensiva basada en maximitzar els rendiments, és qüestionés la presència d'una escola d'agricultura a la ciutat. Relacionar agricultura i ciutat, o l'espai rural i l'urbà, sembla contradictori perquè es

---

Actualment es tendeix a parlar de "sistema alimentari" enlloc d'agricultura i ciutat o de producció i consum.

---

perceben com a realitats contraposades per la recent desvinculació de la ciutat i el sòl del que s'alimenta la seva població. Com sabem, es tracta d'una percepció recent que prové, en darrer terme, dels canvis en el proveïment de productes frescos per a l'alimentació que s'han esdevingut pel desenvolupament de nous i més ràpids mitjans de transport des de la revolució industrial. Això va permetre per primera vegada en la història separar el vincle espacial, físic i emocional entre el camp i la ciutat. No obstant això, agricultura i ciutat van néixer alhora. Va ser la capacitat per produir aliments suficients i de

manera periòdica la qual va donar lloc als primers assentaments estables. Totes les grans ciutats -i Barcelona no n'és una excepció- es van fundar sobre o al costat de terrenys fèrtils que les feien possibles. Durant anys, la interpretació de la relació entre agricultura i ciutat com a conflicte ha donat lloc a respostes aprofundint la seva separació radical.

L'expansió de les ciutats i els creixents problemes mediambientals han dut a molts ciutadans a identificar agricultura amb naturalesa i, en conseqüència, a interpretar el desenvolupament i les

Varietats tradicionals de tomàquet. Foto: Fundació Miquel Agustí.

activitats urbanes com una ‘agressió’ al medi rural i, per extensió, al medi ambient. Amb tot això han fet replantejar aquesta relació –i en especial la seva distància- com un factor clau d’adaptació. Així, no parlem per separat d’agricultura i ciutat, o de producció i consum, sinó de sistema alimentari o del menjar com a flux que permet treballar molts dels desafiaments als quals ens enfrontem i que estan íntimament relacionats. Estem veient com canvien les ciutats, com s’incorporen horts a les escoles, als espais municipals, als parcs... no persegueixen un objectiu productiu en si mateix, però avui contribueixen en gran manera a sensibilitzar al consumidor urbà i aportar beneficis a qui la practica.

La Fundació Miquel Agustí és la responsable de conservar, estudiar i retornar a la pagesia catalana la col·lecció de varietats tradicionals ubicada a l’ESAB i amb més de 2000 entrades, per tal de conservar els recursos fitogenètics de Catalunya.

És en aquest context on pren força i valor la presència d’una escola d’Enginyeria Agroalimentària en aquest entorn urbà i el compromís d’aquesta per treballar tot l’espectre d’aquesta relació. Un repàs ràpid de l’activitat de l’ESAB permet veure que aquesta abasta àmbits de recerca i transferència tant diversos com l’agronomia, l’enginyeria alimentària i ambiental, d’una banda, o la gastronomia i el paisatge, de l’altra, incloent-hi el desenvolupament rural. Són exemples d’aquesta activitat de recerca a l’ESAB l’estudi sobre la problemàtica en l’ús d’aigües regenerades com a recurs hídric per als cultius d’horta o la uti-

lització de llots de depuradores com a recurs fertilitzant o valorar l’impacte de la contaminació atmosfèrica en les produccions hortícoles de zones urbanes. Sempre amb la voluntat de promoure un ús responsable dels recursos, la seva implicació en la producció hortícola i en la seguretat alimentària. Altres grups de recerca de la UPC estan treballant en el desenvolupament de tecnologia puntera per a ser aplicada en l’agricultura a fi de reduir inputs, ser més sostenibles i contribuir al desenvolupament de l’Agricultura 4.0. En relació a la conservació de l’agrobiodiversitat, des de l’any 1992 a l’ESAB s’ha dut a terme una feina meticulosa, recollint material vegetal de varietats agrícoles tradicionals per conservar els recursos fitogenètics de Catalunya, per la qual cosa es va crear el Banc de Germoplasma de varietats hortícoles de Catalunya, que es troba físicament a l’ESAB. Aquest banc és la col·lecció ex situ de referència a Catalunya en espècies hortícoles, i està format per una col·lecció de varietats tradicionals amb més de 2.000 entrades. La Fundació Miquel Agustí (www.fundaciomiquelagusti.cat), creada l’any 2007, és la responsable de conservar, estudiar i retornar a la pagesia catalana aquesta col·lecció. L’entitat treballa amb l’objectiu de publicar en accés obert aquesta llibreria genètica, a través de diferents projectes vinculats al sector productiu, però també en àmbits com l’agricultura social (www.tomaliers.cat) o impulsant associacions de productors entorn el cultiu de determinades varietats tradicionals (www.espigallsdelgarraf.cat). Pel camí el grup de recerca ha publicat nombrosos treballs científics on dissectiona la variabilitat genètica existent en els cultius tradicionals, s’identifiquen les característiques que singularitzen aquestes varietats en el mercat i el seu vincle amb el territori. Alhora, l’equip desenvolupa diferents programes de millora genètica que tenen per objectiu seleccionar noves varietats competitives agronòmicament i amb elevada qualitat sensorial i nutricional, posant

a disposició del sector varietats com la mongeta del Ganxet “Montcau”, el fesol de Santa Pau “Crosca”, els calçots “Roquerola” i “Montferri” o el tomàquet “Montgrí”.

Autoria

Anna Gras Moreu

Escola Superior d’Agricultura de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya
anna.gras@upc.edu

Lluís Maldonado Rius

Escola Superior d’Agricultura de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya
luis.maldonado@upc.edu

Joan Casals Missio

Escola Superior d’Agricultura de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya
Fundació Miquel Agustí
joan.casals-missio@upc.edu

Joan Simó Cruanyes

Escola Superior d’Agricultura de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya
Fundació Miquel Agustí
joan.simo@upc.edu